OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Lainsäädäntöneuvos Sofia Aspelund
4.12.2020

Muistio

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Hallituksen esitys (HE 234/2020 vp) eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Vastineena talousvaliokunnalle annetuista kirjallisista lausunnoista oikeusministeriö esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat puoltaneet hallituksen esityksen hyväksymistä. Seuraavassa kommentoidaan asiakohtaisesti valiokunnalle annettuihin kirjallisiin lausuntoihin sisältyviä muutosehdotuksia tai muita huomioita.

Perittävän koron enimmäismäärä (lakiehdotuksen 7 luvun 3 ja 17 c §)

Korkokaton soveltamisala

Ehdotuksen mukaan perittävän koron enimmäismäärää koskevaa säännöstä ei sovelleta hyödykesidonnaisiin luottoihin (lakiehdotuksen 7 luvun 3 §:n 5 momentti).

PayUp Solutions Oy:n näkemyksen mukaan sen tarjoamia laskunmaksupalveluja tulisi kohdella samalla tavalla kuin hyödykesidonnaisiksi luotoiksi luettavia yleisluottokortteja eli rajata ne sääntelyn ulkopuolelle, koska sen tarjoama palvelu kohdistaa luoton automaattisesti valittujen laskujen maksuun. PayUp Solutions Oy on esittänyt valmisteluprosessin kuluessa erilaisia tapoja rajauksen tekniseen toteuttamiseen. Viimeisimmän muotoiluehdotuksen mukaan korkokattosääntelyn ulkopuolelle rajattaisiin luotot, joita käytetään laskujen maksuun.

PayUp Solutions Oy on myös katsonut, että korkokattosääntely on ristiriidassa toisen maksupalveludirektiivin ((EU) 2015/2366; PSD2) kanssa.

> **Oikeusministeriö** ei pidä ehdotettua rajausta perusteltuna (ks. HE 234/2020 vp, s. 13).

Hyödykesidonnaisten luottojen rajaamiselle on esitetty hallituksen esityksessä useita perusteita, joista vallitsevassa taloudellisessa tilanteessa eräs keskeinen on hyödykesidonnaisiin luottoihin kytkeytyvä kuluttajansuojalain 7 luvun 39 §:n säännös luotonantajan ja myyjän tai palvelun tarjoajan yhteisvastuusta. Säännös on erityisen merkityksellinen vallitsevassa tilanteessa, jossa yritysten maksukyvyttömyysriski on normaalia suurempi. Kuluttajien mahdollisuuksia käyttää hyödykesidonnaisia luottoja ei ole tämän johdosta syytä vaarantaa. Digitaaliseen laskunmaksupalveluun tällaista yhteisvastuuta ei liity. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että toisin kuin PayUp Solutions Oy on esittänyt, yhteisvastuusäännöksellä on merkitystä myös muissa kuin peruutustilanteissa, kuten esimerkiksi silloin, kun luotolla maksettu hyödyke osoittautuu myöhemmin virheelliseksi tai sitä ei ylipäätään ollenkaan toimiteta (ks. KSL 7 luvun 39 §:n 1 momentin sanamuoto).

Oikeusministeriö korostaa, että ei ole mitään erityisiä kuluttajansuojaan liittyviä syitä, joiden vuoksi juuri PayUp Solutions Oy:n tarjoaman palvelun kautta haettavat pysyvän korkokaton ylärajaa lähentelevät luotot tulisi sulkea pois sääntelyn soveltamisalasta ja asettaa siten eri asemaan kuin muut ei-hyödykesidonnaiset luotot. Kuluttaja voi digitaalisen laskunmaksupalvelun sijasta neuvotella suoraan velkojien kanssa maksuajasta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto on näin jo heti koronakriisin alkaessa ohjeistanut kuluttajia tekemään.

Jos soveltamisalaa rajattaisiin esityksessä ehdotettua laajemmin, se heikentäisi merkittävästi sääntelyn tehokkuutta. Muutoksia ehdotettuihin soveltamisalarajauksiin ei tule tehdä.

Ehdotettu korkokattosääntely ei ole oikeusministeriön näkemyksen mukaan myöskään ristiriidassa toisen maksupalveludirektiivin ((EU) 2015/2366; PSD2) kanssa. PSD2-sääntely koskee maksupalveluiden tarjoamista, kun taas nyt kyseessä oleva esitys koskee luotonantoa.

Korkokaton vaikutukset

Finanssivalvonta ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto ovat tuoneet esille, että tilapäisen korkokaton kuluttajan asemaa helpottavat vaikutukset saattavat jäädä useille kuluttajille vähäisiksi, kun otetaan huomioon, että tyypillisten kuluttajaluottosopimusten takaisinmaksuaika on selvästi pidempi kuin nyt puheena olevan väliaikaisen sääntelyn pituus.

Oikeusministeriö: Sääntelyn tuoma hyöty on kiistatta tilapäinen. Sääntelyn voimassaoloajan pituudessa (ehdotus 9 kuukautta) on kuitenkin pyritty ottamaan huomioon se, ettei luoton takaisinmaksu ole välttämättä mahdollista kovin lyhyessä ajassa, eikä ehdotettua voimassaoloaikaa olekaan siis kytketty esimerkiksi erilaisten koronasta johtuvien rajoitusten arvioituun voimassaoloaikaan.

Sääntelyn tuoman hyödyn väliaikaisuus korostaa sen tärkeyttä, että oikeustila on kuluttajille selvä, minkä vuoksi myös varoituksen antamista mainonnassa on ehdotettu laajennettavaksi (ehdotettu kuluttajansuojalain 7 luvun 8 a §). Tämän li-

säksi laissa on jo nyt säädetty esimerkiksi hyvästä luotonantotavasta (lain 7 luvun 13 §), totuudenvastaisen ja harhaanjohtavan markkinoinnin kiellosta (lain 2 luvun 6 §) ja olennaisten tietojen antamatta jättämisen kiellosta (2 luvun 7 §), joilla voidaan puuttua lainvastaiseen menettelyyn silloinkin, kun nimenomainen kieltosäännös puuttuu. Kuluttajien aseman turvaamiseksi on tärkeää, että valvontaviranomainen reagoi tehokkaasti mahdollisiin puutteisiin sääntelyn noudattamisessa.

Professori Vesa Puttonen on kuvannut lausunnossaan Suomen Pankin tilastoja kotitalouksien kulutusluotoista sekä erikseen vakuudettoman kulutusluottokannan kehityksestä suurimpien sellaisten toimijoiden osalta, jotka eivät ole Suomen Pankin seuraamia luottolaitoksia. Puttonen on todennut, että vakuudettomien kulutusluottomarkkinoiden koko on pysynyt suurin piirtein samankokoisena. Puttonen on todennut, ettei voida päätellä, onko aikaisemmilla korkokatoilla pystytty helpottamaan taloudellisissa vaikeuksissa olevien kuluttajien asemaa tai vähennetty velkaongelmia.

Myös professori Ari Hyytinen on katsonut, ettei ole lainkaan selvää, mihin HE:ssä esitetyt näkemykset poikkeussääntelyn keskeisten tavoitteiden toteutumisesta perustuvat. Hyytisen näkemyksen mukaan HE:ssä esitetyt kuvaukset eivät tue näkemystä, että korkokaton laskeminen olisi vähentänyt kuluttajien velkaantumista tai että se olisi aikaansaanut sen, että luottoa olisi kaikkien sitä tarvitsevien saatavissa maltillisella korolla.

Oikeusministeriö: On selvää, että mahdollisuudet selvittää muutamia kuukausia voimassa olleen sääntelyn vaikutuksia ovat rajalliset, kun kuluttajaluottosääntelyn vaikutukset kaikessa laajuudessaan muutoinkin ovat tyypillisesti havaittavissa vasta viiveellä. Vaikutusten arvioimista vaikeuttaa erityisesti se, että hintasääntelyä on muutettu pysyvällä sääntelyllä hiljattain, eivätkä tuon sääntelyn vaikutukset ole kaikilta osin selkeästi erotettavissa tilapäisen sääntelyn vaikutuksista.

Vaikutuksia on kuitenkin selvitetty siinä määrin kuin se on ollut kohtuudella mahdollista. Väliaikaisen korkokattosääntelyn keskeisenä tavoitteena oli varmistaa, että luoton korko on maltillinen. Suomen Pankki totesi oikeusministeriölle 22.10.2020 antamassaan lausunnossa seuraavasti: ”Käytettävissä olevien Suomen Pankin korkotilastojen perusteella vaikuttaisi siltä, että korkeakorkoisiin vakuudettomiin kulutusluottoihin erikoistuneiden toimijoiden uusien luottojen korko laski korkokaton mukaisesti 10 prosenttiin ja oli matalammalla tasolla kuin alkuvuodesta 2020. Siten alustavasti vaikuttaisi siltä, että sääntelyllä on ollut vaikutus luottojen korkotasoon.”

Se, että sääntely ei näyttäisi Suomen Pankin tilastojen valossa vähentäneen ainakaan euromääräisesti luottolaitoksista nostettujen kulutusluottojen määriä, voidaan pitää myönteisenä merkkinä siitä, että luottolaitosten osalta luottojen saatavuudessa ei ole tämänhetkisten tietojen pohjalta havaittavissa häiriöitä. Viimeksi mainitun havainnon esitti valtiovarainministeriö oikeusministeriölle 22.10.2020 antamassaan lausunnossa sääntelyn vaikutuksista.

Puttosen lausunnossaan esittelemien kuvioiden osalta oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että kuviot eivät sisällä Etelä-Suomen aluehallintoviraston luotonantajarekisteriin merkittyjä ns. pikaluottoyrityksiä, vaikka väliaikaisen korkokaton suurimmat vaikutukset ovat ymmärrettävästi kohdistuneet näihin kaikkein korkeakorkoisimpia luottoja tarjoaviin luotonantajiin. Kilpailu- ja kuluttajaviraston havaintojen mukaan useat luotonantajarekisteriin merkityt luotonantajat ovat lopettaneet uusien luottojen myöntämisen ja uusien nostojen tekemisen mahdollisuuden.

Sääntelyllä on siis ollut merkittävimmät vaikutukset kalleimpien kuluttajaluottojen tarjontaan, mikä on tärkeää, koska näiden luottojen merkitys kuluttajien velkaongelmien kannalta on keskeinen. Kun oikeusministeriö selvitti käräjäoikeuksien antamia velkomustuomioita vuonna 2020 vireille tulleissa kuluttajaluottoja koskevissa velkomusasioissa, todettiin, että kaikkein kalleimmat luotot ovat annetuissa velkomustuomioissa yliedustettuina. Viimeisteltävänä oleva selvitys koski pääosin 1.9.2019 voimaan tulleen hintasääntelyn piiriin kuuluvia luottosopimuksia. Selvityksen mukaan lähes 53 prosentissa otantaan kuuluneita sopimuksia (576 kappaletta) luoton korko oli vähintään 19,9 prosenttia. Järjestelmätietojen perusteella pyrittiin myös päättelemään pysyvän hintasääntelyn ulkopuolelle rajautuvien ennen 1.9.2019 tehtyjen kuluttajaluottosopimusten (n=44 686) keskimääräisiä korkoja. Luoton koron keskiarvo tällaisissa sopimuksissa oli järjestelmätietojen perusteella pääteltynä 27,6 prosenttia ja mediaani 21 prosenttia. Korkeimmillaan luoton korot olivat jopa yli 100 prosenttia. Ennen 1.9.2019 voimaan tulleen hintasääntelyn soveltamisalaan kuulumattomien luottosopimusten mukaisten luoton todellisten vuosikorkojen keskiarvo puolestaan oli Tuomas-järjestelmästä saatujen tietojen mukaan 67,6 prosenttia ja mediaani 30 prosenttia. Luoton todellisen vuosikoron laskennassa huomioidaan myös muut luottokustannukset kuin luoton korko.

Oikeusministeriö toteaa, että väliaikaisen sääntelyn vaikutuksia kuluttajien velkaongelmiin on mahdotonta tässä vaiheessa kattavasti arvioida, koska ne selviävät vasta pidemmällä aikavälillä, ja tilanteeseen liittyy muutoinkin useita epävarmuustekijöitä. Toisaalta, jos väliaikaista korkokattosääntelyä ei jatketa, merkitsee se samalla sen sallimista, että heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevat kuluttajat voivat käyttää koronavirusepidemian vallitessa esimerkiksi ennen 1.9.2019 tehtyihin luottosopimukseen perustuvia jatkuvia luottoja, joissa korot voivat olla yli 100 prosenttia.

Finanssivalvonta ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto ovat katsoneet, että hintasääntelykokonaisuus muodostuu hyvin monimutkaiseksi. Myös professori Hyytinen on kiinnittänyt tähän lausunnossaan huomiota.

Oikeusministeriö: Huoli sääntelyn monimutkaistumisesta on tuotu esiin myös hallituksen esityksessä (ks. HE 234/2020 vp, s. 18).

Sääntelyn monimutkaistumisesta ja muista väliaikaiseen sääntelyyn liittyvistä kielteisistä vaikutuksista huolimatta sääntelyn myönteisiä vaikutuksia pidetään painavampina kuin sen kielteisiä vaikutuksia, minkä vuoksi esityksen antamiseen eduskunnalle on päädytty.

Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINE on tuonut esille sen, että asiakasyhteydenottojen perusteella on ilmeistä, että osa asiakkaista on lähtenyt etsimään luottomahdollisuuksia Suomen lainsäädännön ulkopuolella olevilta tahoilta. Myös FINEn neuvontaan on tullut yhteydenottoja asiakkailta, jotka ovat tulleet huijatuiksi luoton ottamisen yhteydessä.

> **Oikeusministeriö:** Oikeusministeriön tietoon ei ole esitystä valmistaessa saatettu erityisiä huolia siitä, että väliaikainen sääntely olisi saanut kuluttajia turvautumaan virallisten luottomarkkinoiden ulkopuolella toimiviin tarjoajiin, eikä oikeusministeriön tiedossa ole myöskään, millä eri tavoilla luottohuijauksia on käytännössä toteutettu. Joissakin tapauksissa käyttökelpoinen väline puuttua huijauksiin voi olla 15.7.2020 voimaan tulleessa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (566/2020) säädetty kuluttaja-asiamiehen oikeus määrätä palveluntarjoajan antamaan kuluttajille selkeän varoituksen verkkorajapintaan pääsyn yhteydessä sekä viime kädessä määrätä verkkotunnusrekisterin ylläpitäjän tai verkkotunnusvälittäjän poistamaan verkkosivusto tai määrätä verkkotunnus poistettavaksi verkkotunnusrekisteristä (ks. lain 12 § ja soveltamisalan osalta 3 §:n 2 momentti).
>
> Erilaiset verkkohuijaukset ovat korona-aikana yleisemminkin lisääntyneet. On syytä kiinnittää huomiota siihen, että kuluttajia informoidaan mahdollisimman laajasti myös ns. luottohuijausten mahdollisuudesta.

Velkomusasioiden määrän merkitys sääntelytarvetta arvioitaessa

Professori Ari Hyytinen on todennut, että mikä tahansa luotto voi aiheuttaa ottajalleen hankaluuksia jälkikäteen arvioiden. Kun vakuudettomien luottojen yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä arvioidaan maksuhäiriöiden ja velkomustuomioiden näkökulmasta, on tärkeää pitää mielessä, että hyvinkin toimivilla kulutusluottomarkkinoilla syntyy ja havaitaan jälkikäteen tarkasteltuna maksuongelmia ja -häiriöitä ja että ne jakaantuvat epätasaisesti eri kuluttajaryhmissä.

> **Oikeusministeriö**: Oikeusministeriön tilastojen (Tuomioistuinten työtilastoja vuodelta 2019) mukaan vuonna 2019 uusia summaarisia riita-asioita tuli vireille noin 436 000 kappaletta. Vuonna 2006 saapuneita summaarisia asioita oli noin 150 000 asiaa, joten asiamäärä on melkein kolminkertainen vuoteen 2006 verrattuna. Pikaluotot tulivat Suomen markkinoille 2000-luvun puolivälissä.
>
> Velkaongelmien kasvu velkomustuomiotilastojenkin valossa on ollut niin mittavaa, ettei sitä voi perustella väistämättömänä luottomarkkinoiden toiminnasta aiheutuvana seuraamuksena. Kyse on yhteiskunnallisesta ongelmasta, johon on puututtava hallitusohjelman mukaisesti laaja-alaisilla toimenpiteillä (ks. jäljempänä tarkemmin).

Suoramarkkinointikieltoa koskevan poikkeuksen laajentaminen (KSL 7 luvun 13 b §:n 2 momentti)

Esityksessä on ehdotettu, että suoramarkkinointikiellon ulkopuolelle jätettäisiin myös luottomahdollisuudesta kertominen tavaran tai muun hyödykkeen markkinoinnin yhteydessä. Nyt voimassa olevassa väliaikaisessa laissa poikkeus koskee vain luottomahdollisuudesta kertomista kulutushyödykkeen oston yhteydessä.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto on todennut, että sääntely jäisi ehdotetun poikkeuksen johdosta hyödykesidonnaisten luottojen osalta hyvin suppeaksi. Myös Kuluttajaliitto on katsonut, että soveltamisalan tulisi olla mahdollisimman kattava.

> **Oikeusministeriö:** Poikkeuksen laajentamisen taustalla on se, että ankarahkon sääntelyn voimassaolon pitkittyessä on syytä pyrkiä vähentämään mahdollisuuksien mukaan sääntelyn elinkeinotoimintaa haittaavia vaikutuksia silloin, kun kyse ei ole luotoista, joihin suurimmat velkaongelmat ovat liittyneet. Poikkeuksen laajentamisen johdosta olisi mahdollista markkinoida esimerkiksi ajoneuvoa siten, että markkinoinnissa mainittaisiin mahdollisuudesta rahoittaa ajoneuvo luotolla. Edellytyksenä tällaiselle suoramarkkinoinnille luonnollisesti olisi, että suoramarkkinointi olisi sallittua sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) nojalla. Sen sijaan sääntely ei mahdollista esimerkiksi sitä, että hyödykesidonnaista luottoa, esimerkiksi yleisluottokorttia, markkinoitaisiin sellaisenaan suoramarkkinoinnin keinoin. Jo voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun 13 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan hyvän luotonantotavan vastaista on puolestaan käyttää luoton myöntämistä pääasiallisena markkinointikeinona markkinoitaessa muita kulutushyödykkeitä. (ks. HE 234/2020 vp, s. 10 ja 16)

Seuraamukset

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja Kuluttajaliitto katsoivat, että korkokattoa ja suoramarkkinointikieltoa koskevien rikkomusten tulisi kuulua seuraamusmaksua koskevan sääntelyn piiriin.

> **Oikeusministeriö** toteaa, että tällaisten muutosten tekeminen lainsäädäntöön ei ollut mahdollista käytettävissä olleessa aikataulussa. Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kuluttaja-asiamiehen itsensä määräämää kieltoa on tehostettu 15.7.2020 voimaan tulleella lakimuutoksella (ks. Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012)10 §:n 2 momentti).

Lain voimassaoloaika

Finanssiala ry on pitänyt ehdotettua voimassaoloaikaa pitkähkönä ottaen huomioon koronavirustilanteen pitkäaikaisemman kehityksen ennustamiseen liittyvät epävarmuudet ja sääntelyn kielteiset vaikutukset.

> **Oikeusministeriö:** Näyttää ilmeiseltä, että koronavirusepidemia tulee pitkään heijastumaan kuluttajien arkeen ja talouteen. Kuten edellä on jo tuotu esiin, varsinaisten rajoitusten arvioitua voimassaoloaikaa pitempää lain voimassaoloaikaa puoltaa se, että muutoin korkokattoa koskevan muutoksen tavoite niiden kuluttajien aseman helpottamisesta, jotka joutuvat koronavirusepidemian aiheuttamien

taloudellisten vaikeuksien johdosta käyttämään luottorahoitusta, ei toteutuisi, koska luoton takaisinmaksu ei välttämättä ole kohtuudella mahdollista kovin lyhyessä ajassa siinäkään tapauksessa, että kuluttajan maksukyky esimerkiksi lomautuksen päätyttyä paranee. Kovin lyhyestä voimassaoloajasta ei siis tämän tyyppisessä sääntelyssä olisi kuluttajille sanottavaa hyötyä. (HE 234/2020 vp, s. 17-18)

Pysyvien muutosten tarve

Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä Kuluttajaliitto ovat esittäneet lausunnoissaan, että kuluttajaluottolainsäädäntöä on tarpeen tiukentaa pysyvästi. Niiden näkemyksen mukaan pysyvän hintasääntelyn tulisi koskea kaikkia luottoja, myös jo ennen 1.9.2019 tehtyjä jatkuvaa luottoa koskevia sopimuksia siltä osin kuin kyse on uusista nostoista. Pidemmällä tähtäimellä kaikkea vakuudettomien kuluttajaluottojen markkinointia tulisi tarkastella uudelleen ja säännöksiä tiukentaa. Myös Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry on tuonut esiin tarpeen säännellä kuluttajaluottojen markkinointia pysyvällä lainsäädännöllä.

Oikeusministeriö: Myös oikeusministeriö pitää tärkeänä selvittää tarpeita ja mahdollisuuksia tarkistaa hintasääntelyä pysyvämmin (ks. HE 234/2020 vp, s. 18). Erityistä huomiota tulisi tältä osin kiinnittää ennen 1.9.2019 tehtyihin jatkuvaa luottoa koskeviin sopimuksiin, jotka jätettiin 1.9.2019 voimaan tulleen hintasääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle niissäkin tapauksissa, joissa kuluttaja tekee uusia nostoja hintasääntelyn voimaantulon jälkeen.

Pysyvän sääntelyn ja tarkoituksenmukaisten sääntelykeinojen arvioinnin tarve koskee myös kuluttajaluottojen markkinointia. Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto valmistelee kuluttajaluottoja koskevan mainonnan ja suoramarkkinoinnin hillitsemisestä pysyvää lainsäädäntöä (EV 69/2020 vp, 5. lausuma).

Pysyvää sääntelyä koskevien muutosten valmistelu aloitetaan heti, kun lainvalmistelun resurssitilanne sen sallii.

Muiden toimenpiteiden tarve

Muun muassa Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry, FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta ja Kuluttajaliitto ovat katsoneet, että esitetyn kaltaisten toimien lisäksi tulisi tehdä myös muita toimia. Huomiota tulee kiinnittää mm. talous- ja velkaneuvonnan resurssien turvaamiseen, talousosaamisen kasvattamiseen ja sosiaaliseen luototukseen. Suomen Pankki on pitänyt tarpeellisena toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään kotitalouksien ylivelkaantumista laaja-alaisemmin. Suomen Pankki on lausunnossaan myös katsonut, että korkokattosäätelyn kiristämistä tehokkaampi tapa tukea ongelmissa olevia kuluttajia voisi vallitsevassa poikkeustilanteessa olla panostaminen sosiaaliseen luototukseen tai erilaisiin sosiaalisen tuen muotoihin. IPF Digital Finland Oy on niin ikään korostanut muiden toimien tarvetta.

Oikeusministeriö: On selvää, että ylivelkaantumisongelmien vähentäminen edellyttää toimia monella sektorilla, ja kuluttajaluottoja koskeva sopimusoikeudellinen ja muu sääntely on vain yksi monista keinoista, joilla voidaan pyrkiä puuttumaan ylivelkaantumisongelmaan.

Muita valtioneuvostossa käynnissä olevia toimia ovat muun muassa positiivisen luottotietorekisterin perustaminen, maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen sekä talous- ja velkaneuvonnan vahvistaminen. Suomen Pankin johdolla valmistellaan puolestaan kansallisen talousosaamisen strategiaa.

Erikseen voi todeta, että hallitusohjelmaan kirjattu sosiaalisen luototuksen valtakunnallistamista koskeva selvitys on tarkoitus käynnistää sosiaali- ja terveysministeriössä viimeistään ensi vuoden alussa. On selvää, että sosiaalista luototusta ei ole mahdollista laajentaa niin nopealla aikataululla, että sitä kautta voitaisiin helpottaa nyt käsillä olevan koronavirusepidemian johdosta taloudellisissa vaikeuksissa olevia kuluttajia. Oikeusministeriö pitää joka tapauksessa sosiaalisen luototuksen edistämistä tärkeänä.